

N:o 6.

Ank. till Riksd. Kansli den 19 Mars 1881, kl. 2 e. m

*Konstitutions-Utskottets Utlåtande, i anledning af motioner om
ändring i Tryckfrihetsförordningen för vinnande af ut-
vidgad frihet att anlägga boktryckeri.*

Till Utskottets behandling har från Andra Kammaren öfverlemnats en af Herr *Wigardt* väckt motion (N:o 1), deri hemställes:

“att Riksdagen ville för sin del besluta den förändring i nu gällande Tryckfrihetsförordning, att rättigheten att idka boktryckeri äfven medgifves landsbygden“.

Från samma Kammare har Utskottet fått emottaga en af Herr *Anders Bengtsson* afgifven motion (N:o 7), i hvilken föreslås:

“att Riksdagen för sin del förnyar 1867 års beslut att till alla delar af riket utsträcka rättigheten att trycka skrifter“.

Den förre motionären framhåller, hurusom frihetens grundsats, hvilken redan länge varit gällande i afseende å alla öfriga grenar af förvärfvsverksamhet, deremot icke vunnit tillämpning beträffande rättigheten att idka boktryckeri, en inskränkning, som innebure en orättvisa mot den vida större delen af rikets invånare, som bodde på landet, till fördel för det fåtal, som hade sitt hemvist i städerna. Detta städernas monopol ej allenast beröfvade landsbygdens invånare en förvärfvskälla, hvaraf mången kunde hemta sin bergning, utan, hvad som vore betänkligare, utöfvade ett hämmande inflytande på landsbygdens utveckling i såväl socialt som ekonomiskt hänseende. Verkan af samarbete vore gagnande, hvarhelst ett större företag till gemensam nytta skulle utföras, då allenast genom de spridda krafternas förening den samlade

kraft kunde åstadkommas, som vore erforderlig till verkets fullbordande. De territoriela gränserna för det samarbete, som kunde på vår landsbygd till gemensam fördel utföras, kunde på de flesta ställen anses sammanfalla med häradets. Såsom lämpliga föremål för ett dylikt samarbete inom häradet, hvarigenom ett kraftigt framåtskridande i utveckling, sedlighet och välstånd skulle komma invånarne till godo, påpekar motionären undervisningen, såväl den allmänna som den tillämpade, sjuk- och fattigvården, penningväsendet genom inrättande af folk- och sparbanker, landtbruksskötseln genom anordnande af mejerier, gemensam försäljning af landtbrukets alster, anstalter för kreaturens förbättrande m. m. Ett af de kraftigaste medel för åstadkommande af det nödiga samarbetet vore tidningspressen. Ju mera spridda delarne vore, dess nödvändigare vore åstadkommande af ett band, hvarigenom de sammanhöles. Ett sådant band kunde en för häradet utgifven tidning vara. I en dylik kunde nödiga förslag framställas och diskuteras och alla sammanträden kungöras, som för det gemensamma arbetet erfordrades; endast genom ett sådant organ kunde det ständiga meddelande af underrättelser ega rum, som för vissa företag vore nödvändigt, samt de många slag af annonser kringspridas, utan hvilka någon lifaktighet i handel och industri ej blefve möjlig. Den föreslagna åtgärden vore således, enligt motionärens åsigt, påkallad lika mycket af rättvisa som af ett billigt afseende å hvad landsbygdens bästa kräfde.

Den andre motionären, Herr Bengtsson, ansluter sig hufvudsakligen till de af Herr Wigardt anförda motiv, samt erinrar, hurusom landsbygden måste anses vanlottad i afseende å de fördelar, tidningspressen medför, enär landsbygden visserligen stode i förbindelse med de större städerna genom de i de senare utgifna tidningar, men dessa tidningar saknade den lokala pregel, den förmåga att förena de spridda elementen inom landskommunen, som kunde förutsättas endast hos ortpressen.

Frågan angående utsträckt rättighet att anlägga boktryckeri har redan tillförene utgjort föremål för representationens uppmärksamhet. Vid riksdagen 1865—1866 väcktes i sådant afseende inom Bondeståndet tre särskilda motioner, innefattande förslag dels att rättigheten till anläggande af boktryckeri måtte vardas helt och hållet frigifven, dels att boktryckeri finge anläggas i köping eller sådan by eller annan plats, som räknade minst 500 invånare och vore belägen tre mil från stad, dels ock att sådan rättighet måtte förunnas köpingar och andra sam-

hällen på landet, der folkmängden på ett inskränktare område uppginge till minst 1,000 personer. Konstitutions-Utskottet tillstyrkte bifall till motionerna i den omfattning, att boktryckeri finge anläggas hvar som helst inom eller utom stad, en utsträckning af ifrågavarande rättighet, som enligt Utskottets åsigt ej utgjorde annat än en fullföljd af den grundsats, som funnes uttalad i första stycket af § 1 mom. 5 Tryckfrihetsförordningen.

I fråga om de kontroller, den sålunda utvidgade friheten skulle påkalla, ansåg Utskottet det nödvändigt, så länge domstolarne å landet ej hade tätare sammanträden, än då var fallet, att de boktryckerier, som komme att anläggas i köpingar eller å landsbygden, lydte under närmaste stads rätt, då i annat fall det icke blefve möjligt att beifra brott emot tryckfrihetslagen med den skyndsamhet, som i § 5 mom. 15 Tryckfrihetsförordningen vore föreskrifven, och hvarförutan verkan af anställt åtal ofta blefve i väsentlig mån förfelad. Medgifvandet af rättighet att anlägga boktryckeri å landet borde vidare föranleda dertill, att stämningstid i tryckfrihetsmål, hvarmed enligt stadgandet i § 5 mom. 6 Tryckfrihetsförordningen skulle, ehvad tryckeriet vore beläget inom eller utom stad, förhållas så, som om stämningstid i staden lag säger, i stället blefve den, som lagen i allmänhet stadgade för tvistemål. I sammanhang härmed föreslog Utskottet jemväl, dels att hvad sistnämnda moment innehölle angående tryckfrihetsmåls upptagande, "i Stockholm vid första allmänna underrätt, i öfriga städer, der första och andra underrätt finnas, vid den sistnämnda; akademiernas jurisdiktionsrätt, enligt deras konstitutioner, dock oförkränkt", måtte utgå, såsom saknande all tillämplighet, sedan, efter kämnarsrätternas upphörande jemlikt Kongl. förordningen den 18 april 1849, hvarken i Stockholm eller öfriga rikets städer funnes mer än en underrätt, samt universitetens domsrätt blifvit upphäfd genom Kongl. förordningen den 2 April 1852, dels ock att sådan förändring i Tryckfrihetsförordningens bestämmelser måtte vidtagas, att Justitiestatsministern eller hans ombud berättigades att för erhållande af qvarstad å sådan skrift, som utgifvits från boktryckeri å landsbygden, påkalla biträde af närmaste kronobetjent.

De af Utskottet förordade förändringar i Tryckfrihetsförordningen antogos af Borgare- och Bondestånden att hvila till grundlagsenlig behandling, men afslogos af Ridderskapet och Adeln samt Presteståndet, hvarefter förslaget vid omröstning i förstärkt Konstitutions-Utskott förkastades. Det blef dock återupptaget redan vid 1867 års riksdag. Motion väcktes nemligen då inom Andra Kammaren, åsyftande fullständig frihet för anläggande af boktryckeri såväl i stad som på lan-

det. Denna motion tillstyrktes af Konstitutions-Utskottet, som för Riksdagen framlade enahanda förslag till ändringar i Tryckfrihetsförordningen som vid nästföregående riksdag. Vid ärendets behandling i Kamrarne blef detsamma af Andra Kammaren till alla delar antaget, hvaremot inom Första Kammaren den anmärkning framställdes, att stämningstiden, på sätt Utskottet föreslagit, blefve allt för lång i de fall, då boktryckeriet icke vore beläget inom stad. Den skulle nemligen, om tryckeriet läge på ett aldrig så litet afstånd från staden, utgöra tre veckor och, om en länegräns ginge mellan staden och det ställe, der tryckeriet funnes, sex veckor. Hvad särskildt beträffade Stockholms stad, som enligt kapitlet 11 § 4 Rättegångsbalken räknades för särskildt län, skulle stämningstiden blifva sex veckor, om tryckeriet läge på ett än så obetydligt afstånd från staden. Då afsigten med tryckfrihetsförbrytelsers förläggande under stadsrätt varit att vinna större skyndsambhet vid målens afgörande, än som kunde ernås, derest de behandlades vid häradsrätterna, vore en sådan förlängning af den till åtta dagar stadgade stämningstiden icke lämplig. Till följd af den föreslagna ändringen i § 1 mom. 5 Tryckfrihetsförordningen kunde visserligen afståndet mellan ett tryckeri och den stad, under hvars rätt det hörde, komma att förlängas, men dock ej så mycket, att det behöfde inverka på stämningstiden, hvars hufvudsakliga ändamål vore, att den stämde finge rådrum att bereda sig till svaromåls afgifvande, och hvars bestämmande ej borde bero deraf, att den stämde komme att resa några mil mer eller mindre. Den kunde således, utan afseende å tryckeriets afstånd från närmaste stad fortfarande blifva åtta dagar. Af dessa skäl återremitterades förslaget i berörda del till Utskottet, som instände i den inom Första Kammaren uttalade åsigt och i öfverensstämmelse dermed framlade nytt förslag till förändrad lydelse af § 5 mom. 6 Tryckfrihetsförordningen, hvilket af båda Kamrarne gillades, hvadan förslaget i dess helhet antogs att hvila till grundlagsenlig behandling.

Sedan förslaget jemväl blifvit af 1870 års Riksdag godkänt, och beslutet härom öfverlemnadt till Kongl. Maj:t, vann detsamma emellertid ej nådigt bifall. Kongl. Maj:t meddelade nemligen i sitt svar å rikssalen den 8 April 1870, att Kongl. Maj:t ansett svårighet kunna uppstå att på hvarje ort, der boktryckeri enligt Riksdagens förslag finge anläggas, finna lämplig person för uppdraget att såsom Justitiestatsministerns ombud vaka öfver tryckta skrifter allmängörande, med afseende hvarå äfvensom å de kostnader, som genom dessa ombuds aflönande skulle uppstå, samt i betraktande jemväl deraf, att handräckning till verkställande af qvarstad å tryckt skrift icke skulle kunna å

landet med erforderlig skyndsamhet erhållas, Kongl. Maj:t, då förslaget ej heller vore af något trängande behof påkalladt, funnit sig icke böra till detsamma lemna samtycke.

Sådan är i korthet frågans behandling vid föregående riksdagar. Lika med de Konstitutions-Utskott, som haft att öfver densamma afgifva utlåtande, anser Utskottet föreskriften derom, att boktryckeri ej må anläggas annorstädes än i stad eller på ett afstånd derifrån af högst en half mil, utgöra ej blott ett band på ett verksamt medel för spridande af allmän bildning, utan äfven en af tidsförhållandena utdömd inskränkning i näringsfriheten.

Man torde äfven kunna med skäl påstå, att behovet af utvidgad frihet i ifrågavarande hänseende allt mer tydligt gifvit sig till känna. På landsbygden finnas många betydande köpingar och andra platser med ett rörligt kommunal- och affärslif och hvilka utgöra medelpunkten för en omfattande rörelse. Synnerligast de senaste årtiondena hafva lättade kommunikationer och deraf följande lifligare näringsverksamhet på landet gifvit upphof till befolkningens sammanslutning å mera betydande orter. För många af dessa, af hvilka flere redan ega en talrikare folkmängd än åtskilliga af rikets städer, skulle rättigheten att anlägga boktryckeri utan tvifvel vara af ej ringa betydelse.

Hufvudsakligen af dessa skäl har Utskottet ej tvekat att med tillmötesgående af den i motionerna uttalade önskan föreslå medgifvande af rättighet att anlägga boktryckeri på landsbygden, oberoende af tryckeriets större eller mindre aflägsenhet från stad. Dervid har Utskottet ej förbisett, att den genom tryckfrihetslagen stadgade inskränkning i ifrågavarande hänseende väsentligen torde hafva föranledts deraf, att lagstiftaren ansett det kunna blifva förenadt med svårighet att å landsbygden finna lämpliga personer för uppdraget att såsom chefens för Justitiedepartementet ombud vaka öfver tryckta skrifers allmängörande. Men med afseende å de efter tiden för Tryckfrihetsförordningens stiftande inträdda förhållanden, hvilka så i ett som i annat hänseende förändrat eller undanröjt de emellan stad och landsbygd tillförene befintliga skiljaktigheter, har Utskottet föreställt sig, att personer med vilja och förmåga att på ett tillfredsställande sätt fullgöra berörda uppdrag ej skola saknas, helst det lärers kunna antagas, att boktryckeri ej kommer att anläggas å andra orter, än der befolkningens talrikhet och intresse för intellektuel odling erbjuda någon sannolikhet för ett sådant företags bestånd.

Ej heller har Utskottet ansett den förökade kostnad för statsverket, hvartill kontrollen å boktryckerier på landet skulle föranleda, böra utgöra något afsevärdt hinder för genomförande af ifrågavarande reform. Till bestridande af kostnaden för aflönande af chefens för Justitiedepartementet ombud, hvilkas antal år 1880 utgjorde 79, var uti samma års riksstat uppfördt ett förslagsanslag å 6,000 kronor, hvilket anslag öfverskridits med endast 100 kronor. Den utgift, hvarmed kontrollen å boktryckerier för närvarande är förenad, måste således i förhållande till det ändamål, som dermed kan befrämjas, anses obetydlig, och den förhöjning af detta utgiftsbelopp, hvilken genom utvidgad frihet att anlägga boktryckeri på landet skulle uppstå, synes därför icke böra utgöra något hinder mot medgifvandet af en sådan frihet.

Den svårighet, som må hafva förefunnits, att med erforderlig skyndsamtighet å landet erhålla handräckning till verkställande af qvarstad å tryckt skrift, lärer numera kunna anses väsentligen undanröjd till följd af den lätthet att utbyta meddelanden, hvaraf jemväl landsbygden i senare tider kommit i åtnjutande, samt sedan jemlikt nådiga kungörelsen den 11 Oktober 1878 hinder icke möter för vederbörande att ställa sig i direkt förbindelse med kronobetjening i annat län.

Under förutsättning, att boktryckeri kunde få anläggas hvar som helst på landet, har inom Utskottet uppstått fråga, huruvida icke de ett sådant boktryckeri rörande mål, som, enligt Tryckfrihetsförordningen tillhöra domstols handläggning, äfven borde upptagas af häradsrätt; men efter öfvervägande af skälen för och emot ett stadgande i denna riktning, och i betraktande af, att denna underdomstol icke är permanent och att af denna orsak det icke blefve möjligt att vid den samma beifra och utföra målen med den skyndsamtighet lagstiftaren ansett vara synnerligen nödig, och hvarförutan var ett åtal skulle i väsentlig mån förfelas, har Utskottet, med jemligt afseende å den i en eller annan ort på landet möjligen uppstående svårigheten att i tryckfrihetsmål erhålla för jurymanuppdraget kvalificerade personer, funnit lämpligast vara, att det i andra stycket af mom. 5 § 1 Tryckfrihetsförordningen intagna stadgande i hufvudsak bibehålles, och, i följd deraf, att, då ett boktryckeri utom stad anlägges, boktryckare, arbetare i tryckeriet samt der tryckta skrifter författare och utgifvare skola i alla mål, som boktryckningen röra, lyda under *närmaste stads rätt*. Denna term har af Utskottet blifvit begagnad först efter någon tvekan, föranledd deraf, att det i förekommande fall möjligen skulle kunna vara förenadt med svårighet att afgöra, hvilken stad bör anses vara den närmaste. Men då stadganden af enahanda innehåll förekomma i åtskilliga andra delar af lagstiftningen, och uttrycket sålunda redan

vunnit häfd, utan att, såvidt Utskottet känt är, hafva vållat någon olägenhet, har Utskottet äfven för de rättsfall, hvarom här är fråga, funnit sig böra föreslå berörda stadgande.

Beträffande stämningstiden i tryckfrihetsmål, biträder Utskottet den vid 1867 års riksdag uttalade åsigt derom, att berörda tid ej bör vara densamma, som i Rättegångsbalken stadgas för tvistemål i allmänhet. På sätt ofvan är visadt skulle nemligen i sådant fall stämningstiden kunna utsträckas ända till sex veckor, äfven om boktryckeriet vore beläget på ringa afstånd från staden, och rättegången sålunda blifva betydligt försenad. Å andra sidan synes den nu föreskrifna tiden af åtta dagar vara i afseende å landsbygden väl kort, emedan fall skulle kunna förekomma, särdeles i de norra orterna, då stämningens delgifvande inom nämnda tid vore en omöjlighet. Utskottet har därför ansett nödigt, att stämningstiden, då boktryckeriet är beläget å landet, bestämmes dubbelt så lång, som nu är föreskrifvet, eller till fjorton dagar.

Då sålunda, enligt Utskottets åsigt, en förändring af § 5 mom. 6 Tryckfrihetsförordningen är på angifna grunder af omständigheterna påkallad, anser sig Utskottet jemväl böra hemställa, att hvad i berörda moment förekommer om tryckfrihetsmåls upptagande, "i Stockholm vid första allmänna underrätt, i öfriga städer, der första och andra underrätt finnas, vid den sistnämnda; akademiernas jurisdiktionsrätt, enligt deras konstitutioner, dock oförkränt", måtte utgå, såsom, enligt hvad här ofvan blifvit framhållet, numera saknande all tillämplighet.

I öfriga delar af Tryckfrihetsförordningen har Utskottet funnit annan förändring i följd af förslaget om utvidgad frihet att anlägga boktryckeri icke erforderlig, än den, som i § 5 mom. 8 och 12 betingas deraf, att chefen för Justitiedepartementet eller hans ombud måste ega rätt att, för erhållande af qvarstad å sådan skrift, som utgifvits från tryckeri å landet, påkalla biträde af närmaste kronobetjent.

I öfverensstämmelse med hvad sålunda blifvit anfördt får Utskottet hemställa,

att Riksdagen, med bifall till motionärernes framställning, ville antaga att hvila till grundlagsenlig behandling följande förändrade lydelse af nedanstående paragrafer i Tryckfrihetsförordningen:

Tryckfrihetsförordningen.

§ 1.

(Nuvarande lydelse.)

5:o) Privilegier å boktryckeriskola ej erfordras, utan stånde hvar och en fritt att, utan hinder af någon särskild författning, äldre privilegier eller något boktryckerireglemente, samt utan att vara underkastad någon skråordning, anlägga sådana tryckerier, af hvad beskaffenhet eller vidd honom tjenligt synes, *uti stad eller inom ett afstånd derifrån af högst en half mil.*

Då ett boktryckeri *sålunda* utom stad anlägges, skola, i alla mål, som boktryckningen röra, boktryckare, arbetare i tryckeriet samt der tryckta skrifterns författare och utgifvare lyda under *stadens rätt.*

Den ett nytt boktryckeri inrättar — — — innehåll och skrifart.

(Föreslagen lydelse.)

5:o) Privilegier å boktryckeri skola ej erfordras, utan stånde hvar och en fritt att, utan hinder af någon särskild författning, äldre privilegier eller något boktryckerireglemente, samt utan att vara underkastad någon skråordning, anlägga sådana tryckerier, af hvad beskaffenhet eller vidd honom tjenligt synes.

Då boktryckeri utom stad anlägges, skola, i alla mål, som boktryckningen röra, boktryckare, arbetare i tryckeriet samt der tryckta skrifterns författare och utgifvare lyda under *närmaste stads rätt.*

Den nytt boktryckeri inrättar — — — innehåll och skrifart.

§ 5.

6:o) Förbrytelser emot denna lag upptagas vid allmän underrätt i den stad, der boktryckeriet, ifrån hvilket den åklagade skriften utkommit, anlagdt är eller, på sätt 1 § innehåller, vid anläggandet anmäldt blifvit. *I Stockholm sker detta upptagande vid första allmänna underrätt; i öfriga städer, der första och andra underrätt finnas, vid den sistnämnda; akademiernas juris-*

6:o) Förbrytelser emot denna lag upptagas vid allmän underrätt i den stad, der boktryckeriet, ifrån hvilket den åklagade skriften utkommit, anlagdt är eller, på sätt 1 § innehåller, vid anläggandet anmäldt blifvit. *Stämningstid vare åtta dagar, om boktryckeriet är beläget i stad, men i annat fall fjorton dagar.* Uppstår fråga om boktryckares eller författares af en

diktionsrätt, enligt deras konstitutioner, dock oförkränkt. Stämningstiden vare i allt fall, ehvad tryckeriet inom eller, på sätt nyssnämnde § utstakar, utom staden är beläget, enahanda, och förhålles dermed, som, om stämningstid i staden, lag säger. Uppstår fråga om boktryckares eller författares af en tryckt skrift tilltalande eller hörande, böra han eller de vid sådan rätt personligen till svars stånda, men åtnjute i öfrigt deras rättegångsförmåner, enligt allmän lag och särskilda författningar, uti allt hvad genom detta förordnande icke uttryckligen annorlunda stadgadt är.

8:o) Finner Chefen för Justitiedepartementet eller hans ombud sig befogad, att, på de grunder för qvarstad å tryckt skrift, här ofvan stadgade äro, förordna eller äska, det någon skrift med qvarstad beläggas må, vare han eller det berättigad, att i Stockholm, genom biträde af Öfverståthållarembetet, och i öfriga städer samt orterna, medelst skyndsam handräckning, som ej får vägras af den magistrat, hvarunder boktryckeriet, enligt § 1, lyder, sådan qvarstad erhålla; börande öfver förloppet af qvarstadsförrättningen och orsakerna dertill, samt i afseende på den åklagade skriften, om och huru många exemplar då ännu finnas uti boktryckarens värjo, anteckning trefaldt författas, hvaraf den ena tillställes Chefen för Justitiedepartementet eller hans om-

Bih. till Riksd. Prot. 1881. 3 Saml. 6 Häft.

tryckt skrift tilltalande eller hörande, böra han eller de vid Rätten personligen till svars stånda, men åtnjute i öfrigt deras rättegångsförmåner, enligt allmän lag och särskilda författningar, uti allt hvad genom detta förordnande icke uttryckligen annorlunda stadgadt är.

8:o) Finner Chefen för Justitiedepartementet eller hans ombud sig befogad, att, på de grunder för qvarstad å tryckt skrift, här ofvan stadgade äro, förordna eller äska, det någon skrift med qvarstad beläggas må, vare han eller det berättigad att sådan qvarstad erhålla, medelst skyndsam handräckning, som ej får vägras, af vederbörande Konungens Befallningshafvande, Magistrat eller Kronobetjent; börande öfver förloppet af qvarstadsförrättningen och orsakerna dertill, samt i afseende på den åklagade skriften, om och huru många exemplar då ännu finnas uti boktryckarens värjo, anteckning trefaldt författas, hvaraf den ena tillställes Chefen för Justitiedepartementet eller hans ombud, den andre magistraten i den stad, hvarunder boktryckeriet, enligt

bud, den andra magistraten och den tredje boktryckaren. Magistraten vare pliktig, att, vid ansvar såsom för embetsförsummelse, med näst afgående post, en afskrift af denna anteckning till Justitiekansleren insända. I Stockholm varde samma anteckning, genast eller sist inom nästföljande dags utgång, till Justitiekansleren aflemnad. Justitiekansleren må sedermera, i Stockholm, inom åtta dagar, och i landsorterna, allrasist inom trenne veckor, efter det qvarstaden lagd blifvit, hafva hänvist målet till vederbörlig domstol och aktor förordnat, då domstolen, sist inom åtta dagar, må pröfva, om qvarstaden skall ega bestånd. Sker det ej, och är icke qvarstad inom en månad häfven, ege boktryckare rätt, i enahanda ordning, som handräckning af magistraten till qvarstadens beläggande meddelad blifvit, att fordra dess brytande, hvilket icke vägras må, vid ansvar af embetets förlust. Chefen för Justitie-departementet — — — — — erhållas.

12:o) I frågor om qvarstad böra, i sådant fall, *Konungens Befallningshafvande och vederbörande magistrater* ovägerligen och vid ansvar biträda; dock må — — — — — inlemnad.

§ 1, lyder, och den tredje boktryckaren. Magistraten vare pliktig, att, vid ansvar såsom för embetsförsummelse, med näst afgående post, en afskrift af denna anteckning till Justitiekansleren insända. I Stockholm varde samma anteckning, genast eller sist inom nästföljande dags utgång, till Justitiekansleren aflemnad. Justitiekansleren må sedermera, i Stockholm, inom åtta dagar, och i landsorterna, allrasist inom trenne veckor, efter det qvarstaden lagd blifvit, hafva hänvist målet till vederbörlig domstol och aktor förordnat, då domstolen, sist inom åtta dagar, må pröfva om qvarstaden skall ega bestånd. Sker det ej och är icke qvarstad inom en månad häfven, ege boktryckare rätt, i enahanda ordning, som handräckning till qvarstadens beläggande meddelad blifvit, att fordra dess brytande, hvilket icke vägras må, vid ansvar af embetets förlust. Chefen för Justitie-departementet — — — — — erhållas.

12:o) I frågor om qvarstad böra, i sådant fall, *vederbörande Konungens Befallningshafvande, Magistrat eller Kronobetjent* ovägerligen och vid ansvar biträda; dock må — — — — — inlemnad.

Stockholm den 18 Mars 1881.

På Utskottets vägnar:

MAGNUS HALLENBORG.

Reservation:

af Herr *von Möller*.

Herr *Afzelius* har begärt få antecknadt, att han på grund af sjukdom icke varit närvarande vid ärendets slutliga behandling inom Utskottet.
